

РЕЦЕНЗИЯ

От: **проф. д-р Светла Бориславова Тошкова,**
катедра „Политическа икономия”, УНСС.

Относно: дисертационен труд за присъждане на научна степен **„доктор на науките”**
в професионално направление 3.3. „Политически науки”

Автор на дисертационния труд: **Ивка Цакова Некова,** доктор по политология,
доцент, Катедра „Политология”, УНСС

Тема на дисертационния труд: **„Олигархизация на политиката”**

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научно жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № 343/16.02.2021 на Ректора на УНСС и Заповед № 928/30.03.21 на Зам.-ректора по научно-изследователска дейност и международно сътрудничество на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Ивка Цакова (родена 1959) има научната степен „доктор по политология” от 1992 – тема на дисертацията *„Политическа социализация на личността“*. Тя става „доцент по политология” в УНСС през 2006 с хабилитационен труд *„Лобизъм и демокрация”*.

Лекционните ѝ курсове в УНСС пред бакалаври са: „Политическа психология”, „Лобизъм“, „Законодателен процес и парламентарно поведение“, „Граждански организации и застъпничество“, а пред магистри: „Едрият бизнес и политиката” и „Демокрация и капитализъм”.

Лични впечатления от научната компетентност на доц. Цакова имам от участието ѝ в различни научни форуми и по-конкретно в няколко конференции, които се проведоха по инициатива на катедра „Политическа икономия”, където тя участва с доклади, посветени на „Лобирането като политикоикономически феномен” и

„Марксистки обяснения за възхода на съвременната олигархия”, които бяха посрещнати с интерес и висока оценка от научната колегия.

Доц. Цакова е *ръководител на два изследователски проекта по НИД в УНСС*: а) „Политическите науки в УНСС – с лице към бизнеса“ (2009-2012) – (договор НИД – 43/2009); б) „От какви знания за политиката се нуждаят студентите от икономически специалности в УНСС“ (Студентска кръгла маса, 2015) – (договор НИД - 11/2014).

Под нейно научно ръководство са защитили *двама докторанти*.

Доц. Цакова е председател на Общото събрание на Факултет „Международна икономика и политика”, член е на Българската асоциация по политически науки”.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Предложеният дисертационен труд е *в общ обем 494 страници и се състои от* *увод, три глави и заключение*. Според изискванията са описани (вкл. в автореферата) обект, предмет, изходни позиции, цели и задачи на изследването. Дисертацията е добре структурирана и дава възможност на читателя да се ориентира в широкообхватната и сложна проблематика, в логиката на различни изследователски подходи към политико-икономическите проявления на олигархията, теориите и механизмите на олигархизацията на политиката и техните реални измерения във функционирането на съвременната система на капитализма.

Приложена е *библиография* на използваната литература – 90 академични източника на кирилица, 33 на латиница, допълнително 89 източника от научни списания, вестници и сайтове, и още 13 интернет-източници, което доказва широко познаване на изследванията по темата от страна на дисертанта.

3. Актуалност на темата.

Дисертационният труд на доц. д-р Ивка Цакова в съдържателно отношение е част от *ново проблемно поле* в българско обществознание (в частност в политическите науки) – изследване на процеса на олигархизация на политиката в исторически и съвременен контекст. Темата е ситуирана в интердисциплинарното пространство на политологията, икономиката и социологията и др. социални науки като добре систематизирано интердисциплинарно изследване – резултат от дългогодишна научно-изследователска и преподавателска работа на авторката и голям обем публикации по темата, посочени в автореферата.

Оценявам *актуалността* на темата в контекста на многото изследвания в последните десетилетия върху проблемите на съвременния капитализъм и все по-задълбочаваща се критика на неолибералния икономически и обществено-политически

модел в условията на кризите в началото на 21 век при новите информационни и технологични трансформации, които деформират същностните характеристики на съвременния капитализъм и ерозират основополагащите му ценности от епохата на модерността. Повечето от тези изследвания засягат икономическата основа на трансформациите и се фокусират върху различни проявления на проблема за задълбочаващото се неравенство и неговото влияние върху останалите сфери на системата на съвременния капитализъм – политика, обществени отношения, социокултурен модел, ценностно-идеологически промени. В това отношение, *оценявам високо вграждането на темата на дисертацията в актуалния поток от изследвания и опити за едно по-цялостно обяснение на един реално протичащ процес на разпространение на олигархични модели във функционирането на съвременния капитализъм.* Оценявам предприетото научно предизвикателство от авторката – да постави отчетливо проблема за олигархизация на съвременната политика, заемайки ясна лична позиция към него. Силна е нейната мотивация да търси и намира причините за генезиса и развитието на процеса на олигархизация – в икономическата, политическата и социокултурната сфера.

Безспорно такова изследване е обект на интердисциплинарен подход, който все повече се налага в съвременната наука като резултат на усложняването на процесите и взаимното им преплитане и зависимости. Такъв е случаят и с олигархията, която може да се обяснява и изучава преди всичко в рамките на политико-икономическия системен анализ. И този подход успешно е приложен от авторката е довел до безспорни теоретико-методологически и практико-приложни резултати с приносен характер.

4.Обща оценка на дисертационния труд.

Избраната тема на дисертационния труд е многообхватна. Доц. Цакова е съсредоточила анализа в определени нейни аспекти и прецизно е уточнила конкретни ограничения – съдържателни и времеви. Така е изградено едно многопластово, но добре целенасочено дисертационно изследване на проблема за олигархизацията на политиката. Чрез инструментариума на системния анализ на света (световната капиталистическа система) успешно се обясняват и интерпретират исторически и съвременни форми на олигархия, цикли на олигархизация и олигархични практики на държавите от капиталистическия център (според теориите на Фернан Бродел, Джовани Ариги и Имануел Уолърстийн).

Обектът на изследване в дисертационния труд е в широкото интердисциплинарно поле на *взаимоотношения на икономическа и политическа власт*

– в аспекта на подчиняване на политиката (*”превземане на държавата”*) от едрия частен капитал в капиталистическата система. В това изследователско поле авторката е уточнила и рамкирала *предмета* на дисертационния труд като *изследване на процеса на олигархизация на политиката в условията на капитализъм в исторически и съвременен аспект, в ограничени период от време - от края на 70-те години на миналия век до първите десетилетия на 21 век*. Този избор е удачен и предопределен от гледна точка на най-ярките проявления на изследвания процес на олигархизация на политиката.

Авторката на дисертацията си поставя амбициозната *цел* да изгради *собствен концептуален модел* на процеса на олигархизация на политиката, който да даде възможност да бъдат открити основни механизми /инструменти/ на олигархизацията на политиката и съответни политически практики. Разработеният концептуален модел служи за доказване на *основната теза* на дисертационния труд - последователна и задълбочаваща се тенденция на олигархизация на политиката и ерозия на либералната демокрация в полза на олигархичен политико-икономически модел на функциониране на системата на съвременния капитализъм.

Структурата на дисертационния труд е сполучливо изградена логически и подчинена на последователно доказване на докторската теза и изпълнение на конкретни изследователски задачи: от история и теория на изследвания проблем /олигархизация на политиката/ към изграждане на концептуален модел на процеса на олигархизация на политиката (в т.ч. механизми на олигархизация), до извеждане и на резултата от разгърнатия се процес – „олигархично завладяване на държавата и нейните три власти – изпълнителна, законодателна и съдебна”.

Относно избора на авторката на определени исторически и теоретични концепции, върху които тя изгражда и доказва своята теза, могат да се изкажат различни съображения, но нейният избор следва да се оценява от гледна точка на получените резултати, каквито авторката безспорно е постигнала.

Считам за особено полезно задълбоченото и пунктуално изясняване на използваната *методология* – основни изследователски подходи към олигархията и олигарсите. Те успешно са приложени за изясняване на икономическите параметри (основания) за олигархизиране на политиката, както и за системно и интердисциплинарно изследване на различни аспекти на олигархичния феномен и трите измерения на олигархичната власт – икономическо (основно), политическо и социокултурно (идеологическо). Правилно е решението на авторката *да разположи*

изследването на *проблема за олигархизацията на политиката (като процес, резултат и механизми на осъществяване)* в рамките на политико-икономическата система, а режимът на концентрация на богатство и власт в ръцете на малък кръг хора – да определи като политико-икономически по своя характер. Разграничените и дефинирани от автора основни понятия за *олигархична власт, олигархична политика и олигархични политики* отразяват в дълбочина политико-икономическата същност на изследвания проблем. Защото голямото богатство във вид на икономическа власт се трансформира в политическа власт – власт на държавните институции, които вземат решения в защита на едрия капитал (на неговите собственици, акционери, мениджъри) и за неговото увеличаване като мащаби.

В изложението многократно е обосновано твърдението, че свръхбогатите и овластени персони (така нар. олигарси) правят два вида инвестиции – основно икономически, също така и политически (в избори, за лобиране и др. механизми на олигархизация, отразени в третата глава). Така нар. „олигархичен цикъл” – властта на богатството да се трансформира в политическа власт, която от своя страна допринася за неговото увеличаване непрекъснато във времето - отразява опасната симбиоза между персонално екстремно богатство на „олигархичната горна класа” и власт на политическите институции, които вземат решения (олигархични политики) в защита на богатството. *Това срастване между икономическата власт на едрия капитал и политическата власт на държавните институции в развитите западни държави намира солидно обяснение в рамките на техните политико-икономически системи.*

Считам за особено основателен и продуктивен *паралелът между олигархизация и демократизация* - в икономическата, политическата и социо-културната сфера. Преходът от демократизация (при демократичен капитализъм в трите десетилетия след Втората световна война) към олигархизация (при неолиберален капитализъм през последните четири десетилетия) очертава тревожната тенденция за ерозия на либералната демокрация в САЩ и страните от Европейския съюз и настъпление на олигархични практики в тези държави. Изведените ключови думи за придвижване от демократизация към олигархизация (дисперсия – концентрация; конвергенция – дивергенция, конкуренция – монопол, меритокрация – наследство; предприемачество – рентиерство; повече равенство – крайно неравенство) очертават подробно различни измерения на изследователския проблем.

5. Оценка на научните и научно-приложните приноси

Научно-теоретичните и практико-приложни резултати и приноси на дисертационното изследване се съдържат преди всичко в *изградения концептуален модел и изведените и обстойно анализирани* (теоретично и теоретико-приложно) *механизми на олигархизация на политиката*, чрез които по същество е доказана тезата и реализирана целта на дисертационния труд.

- *Концептуалният модел* е реализиран в *три етапа*. Особено значими са направените *терминологични уточнения и прецизиран понятиен апарат* при съществуващата *разнородност в разбирането и дефинирането на олигархията и олигархизацията*. Моделът е изграден върху *обособяване на две тенденции в развитието на съвременния капитализъм, които се отразяват върху олигархизацията на политиката – като процес и резултат: 1/ процес на преминаване от демокрация към олигархизация на политиката и 2/ олигархично превземане на държавата чрез завладяване на трите ѝ власти*. Втората част на концептуалния модел акцентира върху *изследвания процес – процеса на олигархизация в икономическата, политическата и социокултурната сфера, илюстрирани с таблици, съдържащи различни индикатори, придружени с извеждане на ключови понятия, обясняващи придвижването от демокрация към олигархизация в съвременното капиталистическо развитие на САЩ и ЕС през последните десетилетия*. Третата част от модела акцентира върху *резултата* от процеса – *олигархично завладяване на трите държавни власти – законодателна, изпълнителна и съдебна в условия на постдемокрация (Колин Крауч), постфактична политика (Волфганг Щреек) и субполитика в рисковото общество (Улрих Бек)*.
- Определен принос на авторката е представеният *схематичен образ на концептуалния модел*, който дава ясна и точна представа за връзките и зависимостите между различните части (съставки) на модела за олигархизация на политиката в различните му аспекти и проявления.
- През призмата на общоприетото разбиране за концептуален модел като система от концепции /и съответни методи/ за опознаване на определен обект /процес/ целта на дисертационното изследване е постигната успешно не само чрез схематично конструиране на такъв модел, но и в цялостната линия на анализ на процеса на олигархизация на политиката: от историко-теоретични през методологически подходи и терминологични уточнения до изведени реални механизми и политики можем да проследим конструирания модел за описание и обяснение на

олигархизация на политиката (като процес и резултат). Това е безспорен научен принос на дисертационния труд.

- Другият значим принос е в практико-приложната част на изследването, където са изведени *механизми на олигархизация на политиката*. На основата на теоретико-методологическите възможности на изградения концептуален модел авторката е очертала аналитично няколко основни механизми (средства, технологии, инструменти) на олигархизация на политиката: *лобиране на едрия капитал в политиката, финансиране на партии от големи донори, превземане на регулаторите от регулираните, преминаване през „въртящи се врати”, публично легитимиране на олигархични политики*. Всички тези механизми са показани в *реалната и актуална политика на развитите капиталистически държави с множество примери за колаборация между държавни и наддържавни органи и институции, крупни банки и корпорации*.
- С безспорен политико-приложен характер е параграфът, посветен на *„българския случай”*, в който на базата на разработения в теоретичната глава концептуален модел са изведени и систематизирани *„фрагменти от олигархизацията на политиката в България след 1989 г.” – фрагменти от процеса* (с неговите измерения в икономическата, политическа и социокултурна сфера) и *фрагменти от неговия резултат* – олигархичното завладяване на държавата и нейните три власти, вкл. медийната власт.
- Като важен научно-теоретичен принос на дисертационния труд на доц. Цакова определям *приложената методология* в изследването на олигархизацията на политиката. Изследването в дисертационния труд е изградено върху *системния/холистичен подход в неговия историко-теоретичен, политико-икономически и социално-ценностен контекст*. По този начин е осъществен един широкообхватен *интердисциплинарен анализ*, с определен научно-теоретичен и практико-приложен резултат за изучаване, моделиране и прогнозиране на процеса на олигархизация на политиката.

6. Оценка на публикациите по дисертацията.

Представените по конкурса *14 научни публикации* на кандидата в количествено и качествено отношение *съответстват на конкурс* за доктор на науките. През 2020 г. е публикувана *книгата* на доц. Цакова *„Олигархизация на политиката“* (стр. 412). Приложени са *още 13 статии*, публикувани след 2015 година, 12 от които са публикувани в България и една - в Руската федерация, Пенза (№ 7). Представените

авторски публикации доказват траен и задълбочен интерес на доц. Цакова към тематиката на дисертацията и методично надграждане на анализа и разширяване полето на изследване, довели до значими научно-приложни приноси в дисертационния труд.

7. Оценка на автореферата.

Представеният автореферат е от 63 стр. на български език и в превод на английски. Той систематизирано и адекватно представя структурата и съдържанието на дисертацията. В него авторката е посочила коректно целта, обекта и предмета на дисертационния труд. Изяснена е основната теза и са формулирани конкретните задачи, по нейното реализиране. Представени са ограниченията в изследването, които конкретизират историческия и теоретичен контекст на разработката. Обстойно и същевременно синтезирано са коментирани основните методологични принципи и конкретните подходи на изследването. Изяснена е широката историко-теоретична база на анализа и са представени емпирични основания на изведените изводи в дисертационния труд. В края на автореферата е приложен списък с 14 основни публикации по тематиката на дисертационния труд. Посочените от авторката 5 основни научно-теоретични и практико-приложни приноси на труда са обективни и коректно формулирани.

Нямам критични бележки и препоръки, както и допълнителни въпроси към дисертанта.

8. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основание на изразеното до тук, определено смятам, че представеният дисертационен труд в обема, съдържанието и постигнатите резултати и научни приноси притежава качествата на голяма докторска дисертация и убедено

***препоръчвам* на почитаемото научно жури да гласува за присъждане на научната степен „доктор на науките” на доц. д-р Ивка Цакова Некова.**

Рецензент:

Проф. д-р Светла Тошкова

9 май 2021 г.

София

R E V I E W

By: **Professor Svetla Borislavova Toshkova, PhD,**
Department of „Political Economics”, UNWE.

Regarding: dissertation thesis for acquiring the scientific degree “Doctor of Science”
in Professional Field 3.3. “Political Sciences”

Author of the dissertation: **Ivka Tsakova Nekova, PhD** in Political Science,
associate professor, Department of „Political Science”, UNWE

Dissertation title: **„Oligarchization of politics”**

Grounds for submitting the review: member of the scientific jury for the dissertation thesis defense in accordance with Order № 343/16.02.2021 by the Rector of the UNWE and Order № 928/30.03.21 by the Vice-rector for research and international affairs of the UNWE.

3. Information about the D.Sc. candidate

Ivka Tsakova (born in 1959) has been awarded a “*PhD degree in Political Science*” in 1992 – dissertation topic “*Political socialization of the person*”. She became an “*associate professor in Political Science*” at the UNWE in 2006 with a habilitation work on the topic “*Lobbying and democracy*”.

She teaches students doing their bachelor degree the following subjects: “Political psychology”, “Lobbing”, “Legislative process and parliamentary behaviour”, “Citizen’s organizations and advocacy”, as well as has the following lectures in front of students doing their Master degree: “Big business and politics” and “Democracy and capitalism”.

My personal impressions about assoc. prof. Tsakova scientific competence are formed based on her participation in different scientific forums and in particular the several conferences organized by the department of “Political economics”, where she has participated with the papers: “Lobbying as political and economic phenomenon” and “Marxist

explanations of the rise of contemporary oligarchy”, both of which we received with interest and were evaluated highly by the academic researchers.

Assoc. prof. Tsakova is a *project leader of two research projects funded by the Scientific Research Activity (SRA) at the UNWE*: a) “Political sciences at the UNWE facing the business (2009-2012) – (Agreement SRA – 43/2009); b) “What knowledge on politics do the students in economic specialities at the UNWE need” (Students’ Roundtable, 2015) – (Agreement SRA – 11/2014).

Under her supervision, *two doctorate candidates have successfully acquired their PhDs*.

Assoc. prof. Tsakova presides the General Assembly of the Faculty of “International economics and politics”, and is a member of the Bulgarian Political Science Association.

4. General characteristics of the dissertation thesis

The dissertation thesis is in volume of *494 pages* and consists of *introduction, three chapters and conclusion*. According to the requirements, the thesis (including in the dissertation thesis abstract) includes object, subject, basic assumptions, aims and tasks of the research. The dissertation is well structured and allows the reader easily to be orientated in the extensive and complex problematic, in the logic of different research approaches towards the political and economic manifestations of oligarchy, the theories and mechanisms of oligarchization of politics and their actual dimensions in the functioning of the contemporary system of capitalism.

The attached *bibliography* consists of 90 academic resources in Cyrillic, 33 in Latin, and additional 89 resources from scientific journals, newspapers and internet sites, as well as 13 internet-based resources, that proves the candidate broad knowledge on the researched topic.

3. Actuality of the topic

The dissertation thesis of assoc. prof. Ivka Tsakova, PhD, in its essence is part of a *new problematic filed* in the Bulgarian social science (in particular the Political Sciences) – studying the process of oligarchization of politics in historical and contemporary context. The theme is situated in the interdisciplinary field of politics, economics and sociology, and other social sciences, as a well systematized interdisciplinary research – a result of many years of scientific-research and teaching done by the author and a vast number of publication on the topic, listed in the dissertation thesis abstract.

The *actuality* of the topic has been assessed in the context of the multiple studies during the last decades on the issues of the contemporary capitalism and the enhancing critic on the neoliberal economic and social-political model in the conditions of the crises at the beginning

of XXI century in accordance to the new technologies and information transformations that deform the essential characteristics of the contemporary capitalism and erode its founding values from the epoch of modernity. Most of these studies focus on the economic base of the transformations and accent on the different manifestations of the issue of increasing inequality and its impact on the other spheres of the contemporary system of capitalism – politics, public relations, socio-cultural model, value-based and ideological changes. In this respect, *I evaluate highly the implementation of the dissertation topic in the contemporary flow of researches and attempts for an integral explanation of a real process of dissemination of oligarchic models in the functioning of the contemporary capitalism.* I do value the accepted scientific challenge by the author, namely to situate clearly the issue of oligarchization of the contemporary politics, by clearly arguing her personal position. Her motivation to look for and discover the reasons for the genesis and the development of the process of oligarchization – in the economic, political and socio-cultural sphere - is rather strong.

Without doubt, this research is an object of an interdisciplinary approach, that is more and more often used by the contemporary science due to the complication of the processes and their mutual interweaving and interdependences. The case with the oligarchy is similar, because the latter can be explained and studied first and foremost in the framework of the political and economic systems analysis. This approach has been successfully applied by the author, thus leading to indisputable theoretical-methodological and practical-applicable outcomes of contribution nature.

4. General evaluation of the dissertation thesis

The selected topic of the dissertation thesis is multidimensional. Assoc. prof. Tsakova focuses its analysis on certain aspects of the topic and precisely defines the limitations – both in essential and time horizons. By doing it, she writes a multilayer, but purposeful dissertation research on the issue of oligarchization of politics. By using the instruments of the world systems analysis (the world capitalism system), she successfully explains and interprets the historical and contemporary forms of oligarchy, cycles of oligarchization and oligarchic practices of the states of the capitalistic centre (according to the theories of Fernand Braudel, Giovanni Arrighi and Immanuel Wallerstein).

The research object of the dissertation thesis is situated in the broad interdisciplinary field of the *interrelations of economic and political power – in the aspect of subjecting the politics (“state capture”) by the big private capital in the capitalist system.* In this research field, the author specifies and frames the *subject* of the dissertation thesis as *studying the process of oligarchization of politics under capitalism in historical and contemporary aspect,*

in a limited period of time – from the 1970-s to the first decades of the XXI century. This choice is apt and defined by standpoint of the brightest manifestations of the researched process of oligarchization of politics.

The author of the dissertation has the ambitious *aim* to build her *own conceptual model* of the process of oligarchization of politics, that can help outline the basic mechanisms /instruments/ of the oligarchization of politics and the corresponding political practices. The elaborated conceptual model serves for proving the *basic thesis* of the dissertation – consecutive and deepening tendency for oligarchization of politics and erosion of the liberal democracy in favour of the oligarchic political-economic model of functioning of the contemporary capitalistic system.

The *structure* of the dissertation thesis is successfully build logically and follows the consecutive substantiation of the dissertation thesis and the fulfilment of concrete research tasks: from history and theory of the analysed problem /oligarchization of politics/ to drafting a conceptual model of the process of oligarchization of politics (including mechanisms of oligarchization), to concluding the outcomes of the unfolded process – “oligarchic capture of the state and its three powers – executive, legislative and judicial”.

When it comes to the author’s choice of certain historical and theoretical concepts, used to elaborate and prove her thesis, there might be various considerations, however her choice should be evaluated in the light of the obtained results, which the author undoubtedly has achieved.

I consider especially useful the profound and punctual clarification of the used *methodology* – basic research approaches towards oligarchy and oligarchs. They are applied successfully in order to explain the economic scopes (grounds) for oligarchization of politics, as well as for the systematic and interdisciplinary study of the different aspects of the oligarchic phenomenon and the three dimensions of the oligarchic power – economic (basic), political and socio-cultural (ideological). The author makes the right decision to *situate* the study of the *problem of the oligarchization of politics (as a process, outcome and mechanisms for its realization) in the framework of the political-economic system, while the regime of concentration of wealth and power in the hands of the few – to be defined as political-economic in its nature.* The differentiated and defined by the author basic concepts of *oligarchic power, oligarchic politics* and *oligarchic policies* explain in depth the political-economic nature of the researched issue. Because big wealth under the form of economic power transforms into political power – power of the state institutions, that make decisions to defense the big capital (its owners, shareholders, managers) and for its increase in scales.

In the dissertation, the author argues a number of times that super-rich and powerful people (the so called oligarchs) consider making two types of investments – mainly economic, but also political ones (in elections, lobbying and other mechanisms for oligarchization, presented in the third chapter of the dissertation). The so called “oligarchic cycle” – the power of the wealth transforms in political power, which contributes to its constant increase in time – reflects the dangerous symbiosis between personal extreme wealth of the “oligarchic upper class” and the power of the political institutions that make decisions (oligarchic policies) in defense of the wealth. *This coalesce between the economic power of the big capital and the political power of the state institutions in the developed western countries can be explained in the framework of their political-economic systems.*

I consider especially sustainable and productive the *parallel between oligarchization and democratization* – in the economic, political and socio-cultural spheres. The transition from democracy (under democratic capitalism during the three decades after the Second World War) to oligarchization (under neoliberal capitalism during the last four decades) outlines the alarming tendency towards erosion of the liberal democracy in the USA and the countries in the EU and the advance of the oligarchic practices in these states. The key words describing the transition from democratization to oligarchization (dispersion-concentration; convergence – divergence; competitiveness – monopoly; meritocracy – inheritance; entrepreneurship – rent-seeking; more equality – extreme inequality) outline in depth the different dimensions of the research problem.

5. Evaluation of the scientific and applied contributions

The scientific-theoretical and the applied results and contributions of the dissertation thesis can be found mainly in the *elaborated conceptual model* and the *deduced and thoroughly analysed* (theoretical and applied) *mechanisms of oligarchization of politics*, by which the thesis has been verified and the main aim of the dissertation has been fulfilled.

- *The conceptual model* is elaborated in three stages. Of great importance are the presented *terminological clarifications and precise conceptual apparatus* in the presence of the existing variations in the understanding and the definitions of oligarchy and oligarchization. The model is built by differentiating two tendencies in the development of the contemporary capitalism, that reflect the oligarchization of politics – as a process and outcome: 1/ process of transition from democracy to oligarchization of politics and 2/ oligarchic state capture by capturing its three powers. The second part of the conceptual model accents on the *research process* – the process of oligarchization in the economic, political and socio-cultural sphere, illustrated by tables, consisting of different indicators,

accompanied by key terms, explaining the transition from democracy to oligarchization in the contemporary capitalist development of the USA and the EU during the last decades. The third part of the model accents on the *outcome* of the process – oligarchic capture of the three state powers – legislative, executive and judicial in times of postdemocracy (Colin Crouch), post-reality politics (Wolfgang Streek) and subpolitics in risk society (Ulrich Beck).

- An explicit contribution by the author is the presented *schematic visualization of the conceptual model*, that offers clear and punctual idea of the interrelation and the dependences among the different parts (components) of the model of oligarchization of politics in its various aspects and manifestations.
- In the light of the widely accepted notion of the conceptual model as a system of concepts /and corresponding methods/ for analysing certain object /process/, the aim of this dissertation research is achieved successfully, not only by the visual construct of such model, but due to the entire analysis of the process of oligarchization of politics: from historical-theoretical, through methodological approaches and terminological clarifications, to the presented actual mechanisms and policies, we can study the constructed model for describing and explaining the oligarchization of politics (as a process and outcome). This is an undeniable scientific contribution of the dissertation thesis.
- Another considerable contribution is in the applied part of the research, where we can point out the *mechanisms of oligarchization of politics*. Based on the theoretical-methodological opportunities of the elaborated conceptual model, the author outlines analytically several basic mechanisms (means, technologies, instruments) of oligarchization of politics: *lobbying of big capital in politics, financing of political parties by big donors, capturing the regulators by the regulated, revolving doors, legitimization of oligarchic policies*. All these mechanisms are applied in the *real and actual politics of the developed capitalist countries with a number of examples for the collaboration between state and supra-state organs and institutions, big banks and corporations*.
- Of undisputed political-applied nature is the paragraph about the “*Bulgarian case*”, where based on the elaborated in the theoretical chapter conceptual model, the author outlines and systematizes some “*fragments of oligarchization of the politics in Bulgaria after 1989*” – *fragments of the process* (with its dimensions in the economic, political and socio-cultural sphere) and *fragments of its outcome* – oligarchic capture of the state and its three powers, including the media power.

- As an important scientific-theoretical contribution of the dissertation thesis of assoc. prof. Tsakova, I consider the *applied methodology* of the research of the oligarchization of politics. The research in the dissertation thesis is based on the *systems/holistic approach in its historical-theoretical, political-economic and social-valued context*. Thus, the study presents a wide scale *interdisciplinary analysis*, with defined scientific-theoretical and applied outcome for studying, modelling and prognosis of the process of oligarchization of politics.

6. Evaluation of the dissertation publications.

The presented *14 scientific publications* by the candidate, of their quality and quantity *correspond to the requirements for acquiring D.Sc.* In 2020 assoc. prof. Tsakova has published the book “*Oligarchization of politics*” (412 pages). There are also *13 articles*, published since 2015, 12 of which published in Bulgaria and one – in the Russian federation, Penza (№ 7). The presented author publications prove the consistent and profound interest of assoc. prof. Tsakova on the dissertation thematic and methodologically enhance the analysis and the field of the research, thus leading to the considerable scientific-applied contributions of the dissertation thesis.

7. Evaluation of the Abstract

The dissertation abstract is 63 pages in Bulgarian and is translated in English. It systematically and adequate presents the structure and the content of the dissertation. In it, the author correctly presents the aim, the object and the subject of the dissertation thesis. It also clarifies the main thesis and formulates the concrete tasks for its realization. The author outlines the limitations of the research, that define the historical and theoretical context of the research. The author thoroughly and at the same time synthesized argues the basic methodological principles and certain approaches of the research. It also clarifies the broad historical-theoretical base of the analysis and presents empirical grounds for the conclusions in the dissertation thesis. At the end of the abstract, there is a list of 14 main publications on the topic of the dissertation. The specified by the author 5 basic scientific-theoretical and applied contributions of the dissertation are objective and correctly formulated.

I have no critical notes and recommendations, as well as additional questions to the candidate.

8. CONCLUSION

Based on the above evaluation, I consider that the dissertation thesis with its volume, content and achieved results and scientific contributions has all the qualities of a D.Sc. dissertation and with conviction

I recommend the honourable scientific jury to award assoc. prof. Ivka Tsakova Nekova, PhD the scientific degree “Doctor of Sciences”.

Reviewer:

Prof. Svetla Toshkova, PhD

May 9, 2021

Sofia